Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Viite: HE 83/2022 vp / asiantuntijapyyntö

Hallituksen esitys eduskunnalle eläinlääkintähuoltolaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle eläinlääkintähuoltolaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi. Esityksellä pyritään turvaamaan eläinlääkäripalvelujen saatavuus koko maassa siten, että eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta välttämättömiä peruspalveluja on saatavilla kaikkina aikoina asiakkaiden kannalta kohtuullisella etäisyydellä ja kohtuuhintaisesti. Samanaikaisesti tavoitteena on ollut vähentää eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä kunnille aiheutuvia kustannuksia. Esityksellä pyritään myös poistamaan eri lakien välillä olevaa ristiriitaa sääntelyssä, joka liittyy julkisen ja yksityisen sektorin väliseen kilpailuneutraliteettiin. Lisäksi esityksen tavoitteena on varmistaa eläinlääkäripalvelujen laatu ja valvonta sekä kunnaneläinlääkärille säädettyjen valvontatehtävien hoidon edellytykset.

Kilpailua ei tulisi rajoittaa enempää kuin välttämätöntä yleisen edun toteutumiseksi

KKV piti eläinlääkäripalveluja koskevien säännösten uudistamista valmistelleen työryhmän jäsenenä tärkeänä, että lainsäädäntöä uudistettaessa arvioidaan eri vaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia huolellisesti. KKV katsoi, että vaihtoehtoisista malleista tulee huolellisen arvioinnin jälkeen valita se, jolla järjestelmässä tunnistetut yleisen edun tavoitteet voidaan saavuttaa ilman, että rajoitetaan kilpailua tai kavennetaan markkinoiden alaa enempää kuin on yleisen edun toteutumiseksi välttämätöntä.

Ehdotetulla sääntelyllä laajennettaisiin kuntien lakisääteistä velvollisuutta seura- ja harrastuseläinten peruseläinlääkäripalvelujen järjestämisessä myös alueille, joilla riittävää yksityistä tarjontaa jo on. Tämä kasvattaisi verorahoitteisena julkisena palveluna subventoituun hintaan tarjottavien palvelujen määrää ja supistaisi nykyistä vapaan kilpailun piirissä olevaa markkinaa vastaavasti.

Ehdotusta perustellaan kuitenkin sillä, että kunnille lakisääteiseksi tehtäväksi ehdotettava palveluiden minimikokonaisuus katsotaan eläinten hyvinvoinnin ja kansanterveyden sekä järjestelmän toimintaedellytysten näkökulmasta sellaiseksi välttämättömäksi kokonaisuudeksi, joka olisi oltava saavutettavissa kaikkina aikoina asiakkaiden kannalta kohtuullisella etäisyydellä ja kohtuuhintaisesti, eikä tämä toteutuisi markkinoiden toimesta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Postiosoite PL 5, 00531 Helsinki • **Puhelin** 029 505 3000 (pvm/mpm)
Y-tunnus 2502067-3 • **Sähköposti** kirjaamo@kkv.fi • **kkv.fi**

ALLEKIRJOITETTU
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ

KKV pitää tärkeänä, että lakiuudistuksen valmistelussa varmistutaan siitä, ettei uudistuksella rajoiteta kilpailua tai kavenneta markkinoiden alaa enempää kuin tosiasiallisesti on yleisen edun toteutumiseksi välttämätöntä.

Kilpailu- ja kuntalain neutraliteettisäännösten huomiointi

KKV on pitänyt tärkeänä sitä, että uusi eläinlääkäripalveluita koskeva lainsäädäntö huomioi voimassa olevat kilpailu- ja kuntalain julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan kilpailun tasapuolisuutta koskevat säännökset. Koska kuntien kilpailutilanteessa yksityisen elinkeinotoiminnan kanssa tarjoamia eläinlääkäripalveluita ei ole yhtiöitetty ja niitä tarjotaan subventoituun hintaan, nykytilanne on ollut ongelmallinen suhteessa kuntalakiin, jossa säädetään yhtiöittämisvelvollisuudesta ja markkinaperusteisesta hinnoittelusta. KKV toteaa, että samoista syistä nykytilanne on ollut ongelmallinen myös suhteessa kilpailulakiin, jonka 4 a luku edellyttää tasapuolisia kilpailuedellytyksiä julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä, ja antaa KKV:lle toimivallan puuttua sellaisiin julkisyhteisöjen elinkeinotoiminnassaan käyttämiin rakenteisiin ja menettelyihin, jotka voisivat vääristää kilpailua.

Esityksessä tuodaan nykyisen järjestämisvastuun säilyttävän vaihtoehdon yhteydessä esille kilpailullisen toiminnan yhtiöittämispoikkeus, jonka säätämistä ei kuitenkaan pidetä mahdollisena, koska komissio on tulkinnut kielletyksi valtiontueksi konkurssisuojan ja veroedut, jotka yhtiöittämättömään toimintaan liittyvät. KKV pitää myönteisenä, että nimenomaista yhtiöittämispoikkeusta ei esitetä, sillä laajamittainen yhtiöittämätön toiminta voisi konkurssisuojan ja veroetujen vuoksi heikentää yksityisen sektorin toimintaedellytyksiä ja haitata markkinoiden toimintaa.

KKV pitää myönteisenä myös sitä, että esityksellä pyritään eläinlääkintähuoltolain asiakasmaksusäännöksiä muuttamalla mahdollistamaan lakisääteisen palvelutason ylittävien palvelujen markkinaperusteinen hinnoittelu silloin, kun kunta toimii näitä palveluja tarjotessaan kilpailutilanteessa markkinoilla. Esityksen mukaan järjestäjällä on oikeus saada kunnaneläinlääkäriltä tiedot eläinten omistajilta ja haltijoilta perityistä palkkioista ja korvauksista. KKV katsoo, että palvelujen tuottamiseen liittyvien rahaerien läpinäkyvyyden parantuminen parantaa kuntien edellytyksiä hinnoitella palvelut markkinaperusteisesti.

Kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottujen palveluiden hinnoittelua koskevaa esityksen 17 §:n 1 momenttia on muutettu jatkovalmistelussa siten, että esitysluonnoksessa aiemmin käytetty muotoilu ”Jos järjestäjä järjestää muita kuin 9 §:ssä tarkoitettuja eläinlääkäripalveluja, kunnaneläinlääkäri perii…” on korvattu muotoilulla ”…kunnaneläinlääkäri saa periä…”. KKV katsoo, että ensin mainittu muotoilu vastaa paremmin esityksen perusteluissa esitettyä tarkoitusta, jonka mukaan kunnaneläinlääkärin on myös näistä palveluista tarkoitus periä palkkionsa virkaehtosopimuksen taksan mukaisina sekä mahdollisten laite-, tarvike- ja lääkekustannusten korvaukset. Esityksessä pykälään ehdotettu muotoilu ”kunnaneläinlääkäri saa periä” voisi johtaa tilanteisiin, joissa kunnaneläinlääkäri jättäisi esimerkiksi korvaukset perimättä, jolloin

kunnan olisi huomioitava tämä omaa palvelun asiakashintaosuuttaan määritellessään.

KKV katsoo, että esityksen siirtymäsäännöksessä ehdotettu kahden vuoden siirtymäaika järjestämisvastuuseen kuuluvien palvelujen klinikkamaksujen perimiselle tapauksissa, joissa järjestäjä ei niitä lain voimaantullessa peri, voisi joissain tapauksissa johtaa siihen, ettei järjestäjä perisi siirtymäaikana maksuja myöskään kilpailutilanteessa markkinoilla tarjoamistaan palveluista. KKV katsoo, että siirtymäsäännöksessä tulisi todeta erikseen se, että siirtymäsäännös ei koske kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottavia palveluja.

Helsingin yliopiston asema ja hankintalain soveltaminen

Esityksellä pyritään turvaamaan myös eläinlääkärikoulutusta antavan yliopiston mahdollisuus saada opetus- ja tutkimustehtävänsä turvaamiseksi välttämätön potilasaines.

Esityksen mukaan hankintalakia ei sovellettaisi kunnan ja yliopiston väliseen suhteeseen. Lisäksi esityksessä on viitattu hankintalain 17 §:ään tavalla, joka viittaa siihen, että perusteluiden mukaan hankintalain 17 § soveltuisi nyt kyseessä oleviin Helsingin yliopiston tarjoamiin eläinlääkäripalveluihin. KKV kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetussa sääntelyssä on kuitenkin jätetty Helsingin yliopistolle ja kunnille mahdollisuus sopia eräistä palvelujen järjestämiseen liittyvistä asioista, kuten toiminta-alueen rajoista sekä korvauksen määräytymistavasta, tasosta ja maksuajankohdasta. Lisäksi ehdotuksessa ei ole yksityiskohtaisesti käsitelty sitä, tulisiko yliopiston ja kuntien mahdollisesti myös sopia yliopiston hoidettavaksi otettavasta palveluvalikoimasta. KKV kiinnittää huomiota siihen, että yliopiston ja kunnan sopiessa toimialueesta, maksuista tai palveluvalikoimasta on mahdollista, ettei järjestely jäisi hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle, siten kuin perusteluissa on esitetty.

KKV toteaa, että mikäli nyt kyseessä olevien Helsingin yliopiston tarjoamien eläinlääkäripalveluiden halutaan varmuudella jäävän hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle hankintalain 17 §:n perusteella, tulisi esitystä muuttaa siten, että yksinoikeuden sisältö määriteltäisiin siten, että nykyisen esityksen mukaista mahdollisuutta palvelun sisällöstä sopimiseen rajoitettaisiin.

Eija Palo
johtava asiantuntija

ALLEKIRJOITETTU
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ